

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2014-5-51
Karar Sayısı : **14-50/879-399**
Karar Tarihi : 11.12.2014

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR,
Fevzi ÖZKAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER: A. Özlem UZUN, Mustafa SOYDAN, Semih SÜREZ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Bülent ENİSOĞLU
Vaka Mah. Hacıoğlu Cad. No:8 Çayeli/Rize

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Ünye Çimento Sanayii ve Ticaret A.Ş.
Temsilcileri: Bahadır BALKI, Dr. M. Fevzi TOKSOY
Francalacı Sok. No:28 34345 Arnavutköy Beşiktaş/İstanbul
- Aşkale Çimento Sanayii T.A.Ş.
Yeşilova Mah. Trabzon Yolu 3. km. Aşkale/Erzurum

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Ünye Çimento San. ve Tic. A.Ş. ile Aşkale Çimento Sanayi T.A.Ş.'nin aralarında yaptıkları anlaşma doğrultusunda çimento fiyatlarına zam yaptıkları iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; Ünye Çimento Sanayii ve Ticaret A.Ş. (ÜNYE ÇİMENTO) ile Aşkale Çimento Sanayii T.A.Ş.'nin (AŞKALE ÇİMENTO) aralarında yaptıkları anlaşma doğrultusunda, 01.04.2014 tarihinde çimento fiyatlarına zam yapılmış olmasına rağmen yeniden zam yaptıkları; yakın çevrede rakip olabilecek başka çimento fabrikasının olmaması nedeniyle istedikleri gibi fiyat belirledikleri ve bu şekilde vatandaşları mağdur ettikleri iddia edilmektedir. Ayrıca başvuru sahibi tarafından gönderilen fatura örneklerinde, 2014 Nisan ve Eylül aylarında çimento fiyatlarına yapılan zamlar gösterilmektedir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 18.09.2014 ve 19.09.2014 tarihlerinde giren aynı kişiye ait başvurular üzerine hazırlanan 15.10.2014 tarih ve 2014-5-51/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 22.10.2014 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 05.12.2014 tarih ve 2014-5-51/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (5) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; dosya konusu iddialara yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (6) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi hükmü uyarınca, "belirli bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan anlaşmalar" yasaktır.
- (7) Önaraştırma konusu iddia, ÜNYE ÇİMENTO ile AŞKALE ÇİMENTO'nun aralarında anlaşarak çimento fiyatlarına zam yapmalarına ilişkindir. Bu bağlamda, mevcut dosya kapsamında tarafların aralarında anlaştığına ilişkin herhangi bir bilgi veya belgeye ulaşılmamıştır. Bilakis, iddia aleyhine pazarda rekabetin varlığını destekler nitelikte çeşitli belgeler tespit edilmiştir. Anılan belgelerin incelenmesi sonucunda, teşebbüslerin piyasada sürekli olarak rakiplerinin faaliyetlerini izledikleri; böylece rakiplerinin fiyatları, satış miktarları, çimento nakliye maliyetleri konusunda bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Bu durum, rakipler arası bir anlaşmanın şartlarının yerine getirilip getirilmediğinin teşebbüsler

14-50/879-399

tarafından kontrol edilmesi olarak değerlendirilebileceği gibi, çimento pazarının oligopolistik yapısı, ürünün homojen niteliği, müşterilerin yüksek miktarlı ve az sayıda alım yapan hazır beton üreticileri ve çimento bayileri olması gibi hususlar dikkate alındığında, çimento üreticilerinin rakiplerinin faaliyetleri hakkındaki bilgilere piyasa vasıtasıyla ulaşabilmeleri şeklinde de değerlendirilebilir.

- (8) Öte yandan, konu hakkında yapılan diğer tespitlere aşağıda yer verilmiştir:
- CEM I 42,5 R dökme çimento satış fiyatlarının 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmektedir,
 - CEM I 42,5 R dökme çimento satış fiyatlarında, 2014 yılının Nisan ayında yaklaşık (.....) oranında, Eylül ayında ise yaklaşık (.....) oranında artış yaşanmıştır,
 - CEM II 42,5 R dökme çimento satış fiyatlarının 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmektedir,
 - CEM II 42,5 R dökme çimento satış fiyatlarında 2014 yılının Nisan ayında yaklaşık (.....) oranında artış yaşanırken, Eylül ayında ise herhangi bir artış yaşanmamıştır,
 - ÜNYE ÇİMENTO CEM I 42,5 R dökme çimento ortalama maliyetlerinin 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmüştür,
 - AŞKALE ÇİMENTO CEM I 42,5 R dökme çimento ortalama maliyetlerinin¹ 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmüştür,
 - ÜNYE ÇİMENTO CEM II 42,5 R dökme çimento ortalama maliyetlerinin 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmüştür,
 - AŞKALE ÇİMENTO CEM II 42,5 R dökme çimento ortalama maliyetlerinin 2012 yılında (.....) TL/ton, 2013 yılında (.....) TL/ton, 2014 yılının Ocak ile Ekim ayları arasında (.....) TL/ton bandında seyrettiği görülmüştür.
- (9) Çimento talebinin mevsimsel değişim göstermesi ve ilkbahar-yaz aylarında artması ile birlikte bu dönemde çimento fiyatlarının yükselmesi, kış aylarında ise talebin azalması ile birlikte fiyatların belirli oranda düşmesi ve bunun sonucunda sektörde faaliyet gösteren değişik çimento üreticisi teşebbüslerin yıl içerisindeki fiyat hareketlerinin birbirleri ile benzerlik göstermesi, sektörün yapısal nitelikleri sonucu olan ve sık karşılaşılan bir durumdur.
- (10) Fiyat artışları gerek mikro ve gerekse makro düzeydeki çeşitli faktörler tarafından etkilenebilmektedir. Üretim maliyetlerinde yaşanan değişimler, işletmelerin stratejik kararları söz konusu mikro faktörlere örnek olarak gösterilebilir. Bu noktada fiyat artışlarının işletmelerin alacakları stratejik kararlar sonucunda mı, yoksa genel ekonomik göstergelerdeki değişimler sonucunda mı gerçekleştiği, rekabet hukuku çerçevesinde yapılacak değerlendirmeler açısından önem arz etmektedir. Raportörlerle yaptıkları görüşmede AŞKALE ÇİMENTO yetkilileri tarafından; yıl içerisinde enerji, yakıt fiyatları ve döviz kurunda görülen artışlar sebebiyle maliyetlerde artış yaşanmasının yanında çalışanlarının ücretlerine en az (.....) oranında artış yaptıkları ve iki adet çimento fabrikası kurulumu yaptıkları için onlara ait yatırımın finansman masrafları ve amortisman giderlerinin arttığı ifade edilmiştir.
- (11) Mevcut dosya bakımından fiyat artışları ile ilgili olarak değerlendirilmesi gerekli bir diğer husus ise, fiyat artışlarının zamanlaması ile ilgilidir. Satış fiyatlarının seyri incelendiğinde özellikle 2014 yılı Nisan ayı ile birlikte her iki teşebbüsün de fiyatlarına zam yaptıkları

¹ AŞKALE ÇİMENTO fabrikalarının ortalaması dikkate alınmıştır.

14-50/879-399

anlaşmaktadır. Ancak her iki teşebbüsün satış/saha elemanlarının aktif biçimde pazar araştırması gerçekleştirdiği, piyasa değişikliklerine hâkim oldukları, dolayısıyla da piyasada şeffaflığın var olduğu yerinde incelemede elde edilen belgelerle de tespit edilmiştir. Öte yandan teşebbüslerin iletişim içerisinde olduğuna yönelik herhangi bir bilgi/belgeye ulaşılamaması da dikkate alındığında, zam kararının her iki teşebbüs tarafından ortak bir şekilde alınmadığı kanaatine varılmıştır.

- (12) Ayrıca, dosya mevcudu bilgilere göre, şikâyet konusu fiyat artışlarının olduğu Nisan 2014 ve Ağustos-Eylül 2014 döneminde ilgili teşebbüslerin pazardaki davranışları arasında da farklar bulunmaktadır. Zira CEM I 42,5 dökme çimento fiyatı Nisan 2014'te teşebbüsler tarafından arttırılmışken, anlaşma yapıldığı iddia edilen Ağustos-Eylül 2014 döneminde sadece AŞKALE TRABZON fiyatlarında yukarı yönlü bir seyir izlenmekte; ÜNYE ÇİMENTO'da aşağı yönlü ve AŞKALE ERZURUM'da ise görece durağan bir seyir gözlemlenmektedir. Bunun dışında, CEM II 42,5 dökme çimento fiyatlarında Mart-Mayıs 2014 döneminde AŞKALE ERZURUM için aşağı yönlü bir seyir varken, diğer iki teşebbüsün fiyatlarında artış görülmekte; Ağustos-Eylül 2014 döneminde AŞKALE ERZURUM fiyatlarında az da olsa aşağı yönde bir eğilime rastlanırken, AŞKALE TRABZON ve ÜNYE ÇİMENTO fiyatlarında durağan bir eğilim göze çarpmaktadır.
- (13) Bu noktada dikkat çekilmesi gerekli bir diğer husus, üç şirket arasında ortalama maliyetleri en düşük şirketin (.....) olduğudur.
- (14) Üretim maliyetlerinin yanı sıra, kapasite kullanım oranları da rekabet hukuku kapsamında yapılacak değerlendirmelerde yol gösterici olacaktır. Bu kapsamda, teşebbüslerce sağlanan kapasite kullanım oranları bölgedeki inşaat sektörünün ilkbahar-yaz aylarında canlandığını ortaya koymaktadır. Nitekim, Nisan 2014'ten itibaren üç teşebbüsün kapasite kullanım oranları (.....) civarında ve üzerinde seyretmekte, Ağustos ve Eylül aylarında ise (.....) aralığında gerçekleşmektedir. Bu durum, özellikle Nisan ve Ağustos-Eylül döneminde gerçekleşen fiyat artışlarının talebin canlanması ile tetiklenmiş olabileceğini de gündeme getirmektedir. Dolayısıyla, çimento sektöründe görülen dönemsel talep artışları bölge açısından da geçerlidir.
- (15) Sonuç olarak, yukarıda yer verilen tüm bilgi, belge, tespit ve değerlendirmeler ışığında, söz konusu fiyat hareketlerinin, teşebbüsler arasında gerçekleştirilen bir anlaşmadan ya da uyumlu eylemden kaynaklandığını ortaya koyan herhangi bir bilgi ya da belgenin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (16) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.